

הימים הלאומיים בעת המלחמה

תרבות בונה קהילה בונה תרבות

מועצה אזורית גולן

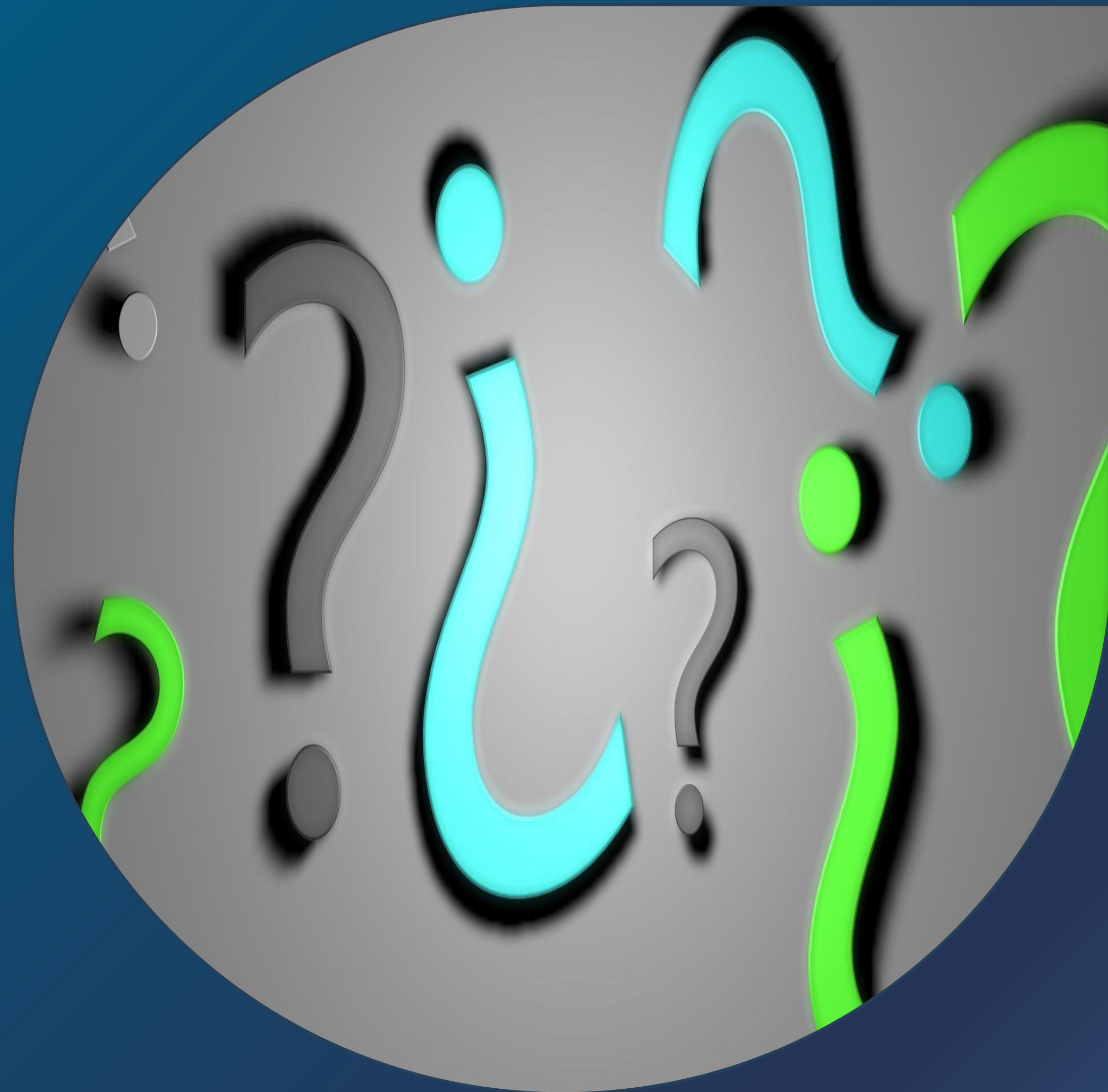
דר' שרה שדמי-וורטמן

מרכז ורדה- המרכז הבינלאומי לבינוי קהילה

מרץ 2024

אירועים בזמן מלחמה

האם לעשות?
איך לעשות?

במלחמה

תרבות

בקהילה

בעיר, בכפר, בארגון

תרבות בונה קהילה בקהילה, בכפר, בעיר, בארגון

תחום פעולה המבטא את העיסוק
בערכים המרכזיים של המקום
בביטויים שונים, אסטטים וסימבולים,
וברמת היחיד, הקבוצה והכלל דרך
יצירה ופנאי.

משמעות אירועים בקהילה

ביטוי למרחב הקהילתי הציבורי המשותף ✓

הניראות, הפנים, החיצוניות והציבוריות של הקהילה ✓

ביטוי לסמלים ולטקסים החשובים של הקהילה באופן ובתוכן ✓

ביטוי חיצוני של הזהות המשותפת במרחב הציבורי ✓

ביטוי של מה שהקהילה חושבת שהוא ראוי, נכון, מבטא אותה וחשוב לה ✓

להיות בעיני עצמה ובעיני האחרים.

קהילה במלחמה - שלבי הוויה

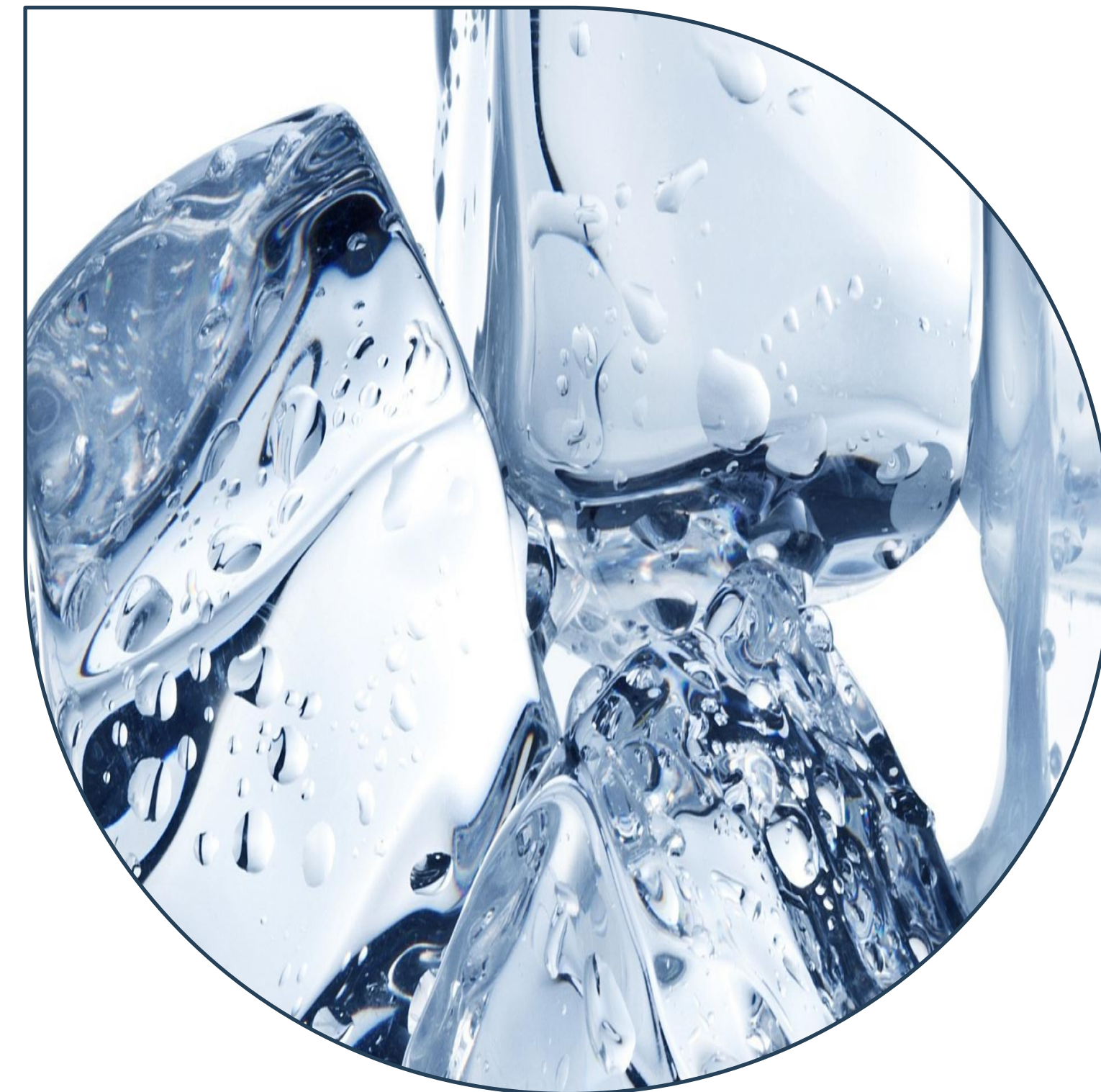
שלב ראשון **חירום**: התגייסות חריגה על מנת לתת למענים קיומיים בסיסיים.

שלב שני – **שגרת חירום**: התבססות על מבנים קיימים: ועדות, מסורות אירועים תוך התאמתם למציאות החריגה.

שלב שלישי – **שיקום והבראה**: הקהילה נערכת לחיים שאחרי בזיקה שבין מה היה לפני ומה נולד בקהילה תוך כדי למציאות מיטיבה מחזקת מאי פעם.

תנועה בין קפאון לפעולה מוגברת

פעולה מוגברת

קפאון

בין קפאון לפעולה מוגברת במרחב תחומים

התעוררות עוצמה של מנהיגות
חלופית: למשל בני מקום שעזבו
את היישוב וחזרו לתפקד ולהוביל

הובלה קהילתית

היחלשות, קושי, היעדר מנגנונים
קהילתיים פורמאליים בשל היעדר
בעלי תפקידים, שינוי הצרכים
והתפקודים הנדרשים

רצון וצורך להיות עם אחרים

הון חברתי

הסתגרות פנימה

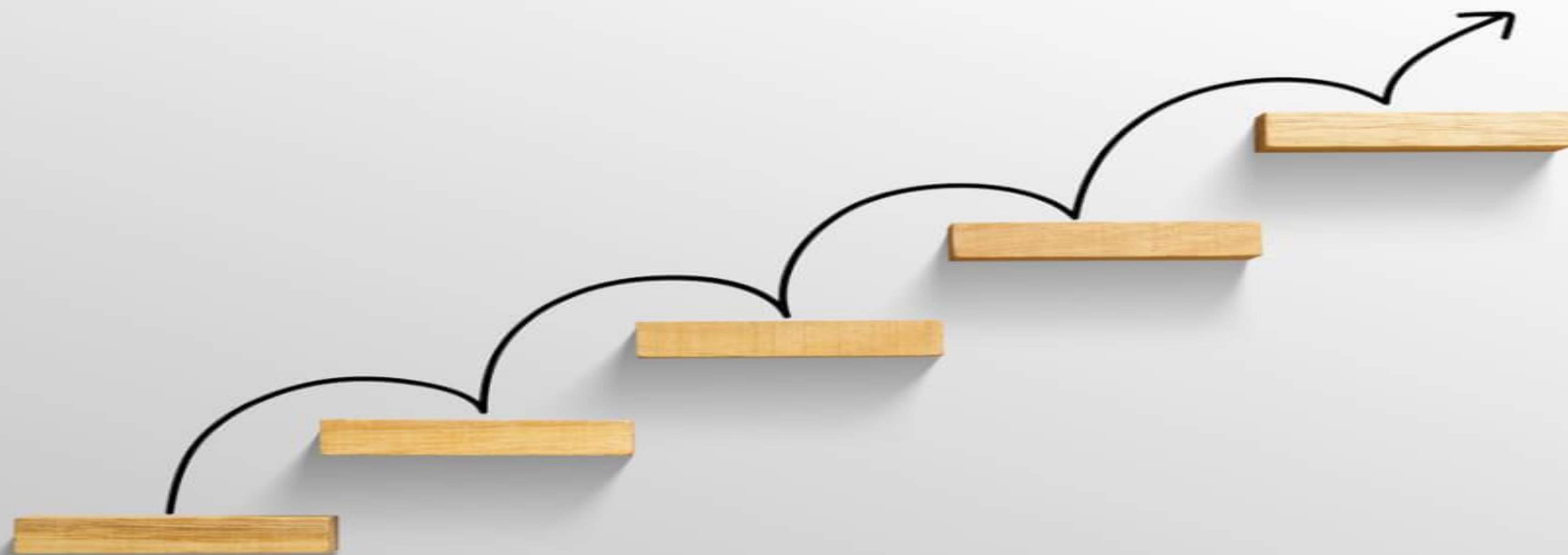
מוטיבציה של חברי הקהילה
ונכונות לעשות דברים שבדרך כלל
הם לא עושים

הון אנושי

חויית שיתוק, חוסר מסוגלות
וחוסר אונים קהילתי לפעולה
כלשהי

עקרונות פעולה

- רלוונטיות לשלב ההתמודדות הקהילתית בחירום
- יצירת שיגרה באי שיגרה: התמודדות עם אי וודאות
- בין אחידות לייחודיות
- התבססות על הון אנושי מקומי
- ניידות בין מסייעים למסתייעים
- זהות קהילתית: בין הווה לעתיד
- קהילתיות כמחליפה שירותיות (עושים למען עצמינו)

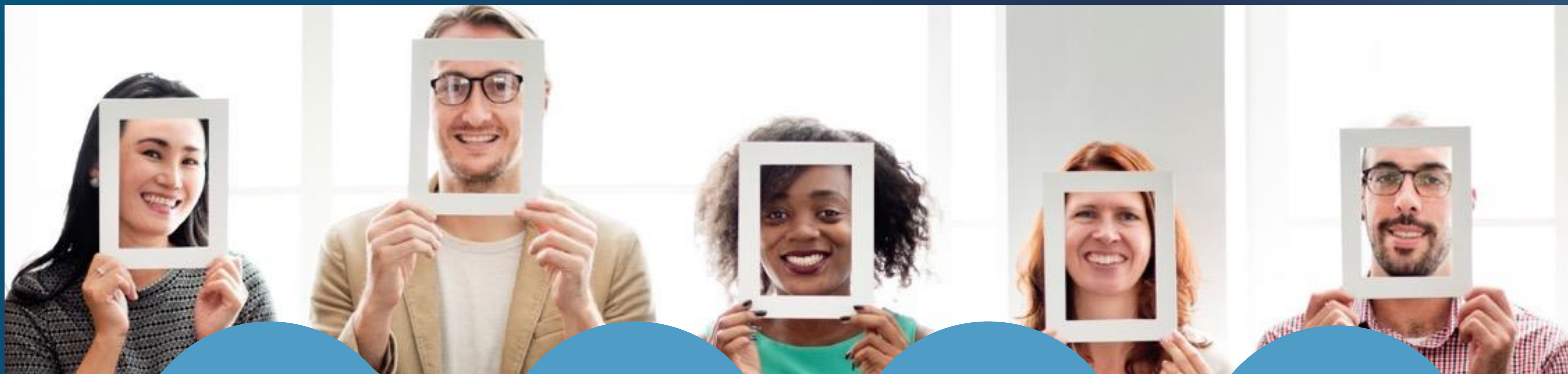
חוסן מקומי - העלאת רמת הקהילתיות בארגון/ביישוב / בעיר כקהילה חזקה

קהילתיות

יכולת של כלל השחקנים לפעול
יחד זה למען זה ולמען
המקום, לכונן יחסים של אמון
וערבות הדדית, באופן שגורם להם
להרגיש בעלי ערך והשפעה ולחוש
גאווה מקומית.

מדדים ברמת תחושות: קהילתיות

ש

שייכות

מ

מחויבות

א

אמון

מ

משמעותיות

אמון והדדיות מוכללים

הנכונות של יחידים לתמוך ולסייע לאחרים מרחב הקהילתי, ללא תלות בהיכרות אישית וללא ציפייה לתמורה מיידית. מתוך אמונה בנורמות המשותפות של חברי הקהילה.

התוצאות מתבטאות בתמורה כוללת ישירה ועקיפה של חוויית ביטחון בינאישי חזק ומבוסס.

א

אמון

מדדים לקהילתיות: התנהגויות

יוזמה

לקיחת אחריות,
והשתתפות בתהליכי
קבלות החלטות

פעולה קולקטיבית

הנכונות והיכולת
לפעול ביחד למען
מטרה משותפת

חיבוריות

כמות, איכות וגיוון
הקשרים בין פרטים
ומידת השימוש בהם

שיתוף פעולה

קבוצות מתחברות
ומשתפות פעולה
ביניהם

נתינה

חברים תורמים עוד זמן,
קשרים, משאבים

התמדה

אנשים חוזרים
שוב ושוב

תרבות כשירות או תרבות בונה קהילה?

תרבות **ב** קהילה

תרבות **של** הקהילה

תרבות **עבור** הקהילה

תרבות **עם** הקהילה

תפקיד מוסדות היישוב:

קהילתיות

יישוב כבית, כקהילה,
השתתפות, תמיכה, קהילתיות,
תחושת בית

שירותיות

נציגת המדינה,
מתן שירות לאזרח
בכל תחומי החיים

תרבות כשירות או תרבות בונה קהילה?

שירותיות
צרכים

קהילתיות
נכסים

תפיסת הנכסים

A photograph of four young women standing in a grassy field, seen from behind. They are holding their hands up to form three heart shapes against a blue sky with light clouds. The image has a blue gradient overlay on the right side.

אירוע בונה קהילה משירותיות לקהילתיות מהפקה להובלה

הובלה קהילתית:
הזדמנות ליצירת מעורבות
וחיבוריות של אחרים
(יחידים וקבוצות)

אירוע בונה קהילה - אירוע מ.ר.י.ם.

ם

מהימן למקום
ולהלך הרוח

י

יחודי בביטויי
המקום ואנשיו

ר

רלבנטי למקום
ולזמן

מ

משקף את
מגוון הקולות

MAKE TOGETHER MATTER

אירוע בונה קהילה: מטרות

להעמיק קשרים בין קבוצות ויחידים

ליצור מערכות יחסים חדשות בין
קבוצות ויחידים

ליצור גאווה מקומית, לתת ביטוי
לחוזקות של יחידים וקבוצות

מהפקה עבור הקהילה - לאירוע של הקהילה

להניע נכסים קהילתיים

לחבר לייחודיות של הקהילה

להעצים צוותים מתוך הקהילה

להפגיש בין אנשים באירוע

לבסס אירוע כמסורת

אירוע בונה קהילה: דרכי פעולה

צוות האירוע: בירור מה השתנה? מה אחר?

זיהוי בעלי העניין, שיח מברר על גבולות אירוע: לשמר לוותר לחדש

רתימת קבוצות ויחידים למסורת ולחידוש – רובם משתתפים

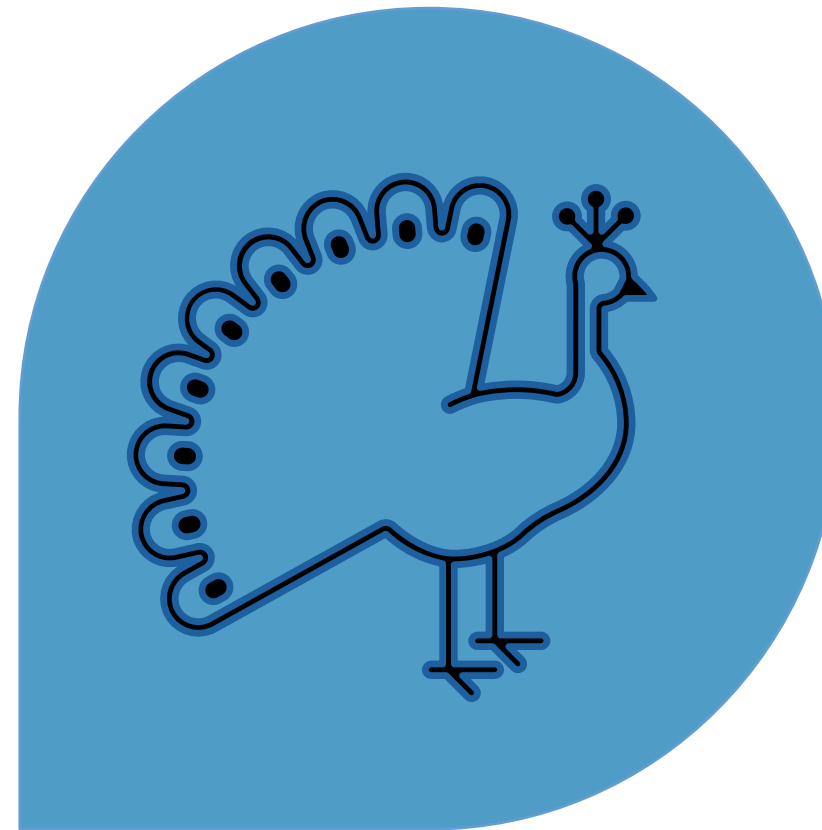
האירוע כשיא של תהליך

אירוע בונה קהילה: המדדים

כיצד חברי הקהילה מרגישים

אמון וגאווה

המידה שבה לקיחת חלק. חיזק את החוויה כי יחד מביא להצלחה

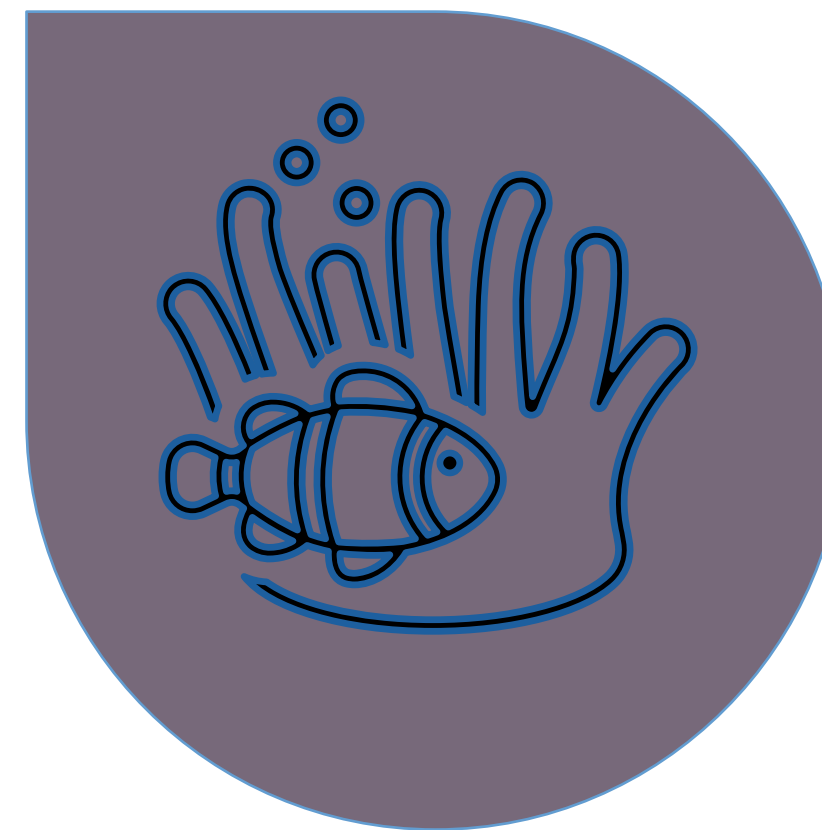
משמעותיות

המידה שבה האירוע יצר תחושת משמעותיות, זימן תחושת ייחודיות, תרומה וערך אישי וקבוצתי

שייכות

המידה שבה האירוע נתן ליחידים וקבוצות להרגיש חלק מהכלל

מחויבות

המידה שבה האירוע יצר מוטיבציה לקחת חלק בארגון ורצון ואחריות להצלחתו

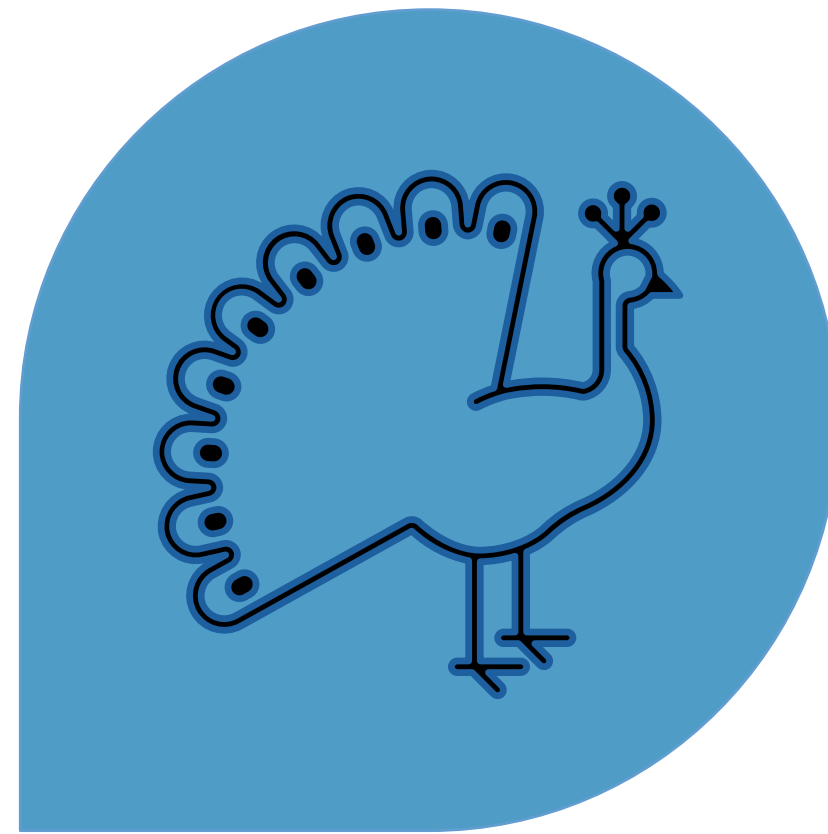

אירוע בונה קהילה: המדדים

מידת החיבוריות בין חברי הקהילה

מידת השימוש בקשרים:

המידה שבה האירוע והכנתו היה הזדמנות לפנות לעזרה ולהזמין לפעולה גם עם אנשים פחות מוכרים

כמות הקשרים:

המידה שבה האירוע יצר הזדמנות להכיר לפגוש אנשים אחרים חדשים

איכות הקשרים:

המידה שבה האירוע יצר הזדמנות לדעת יותר להעמיק קשרים עם קבוצות ויחידים אחרים/חדשים

עשרת הדיברות לבינוי קהילה במלחמה:

העלאת רמת הקהילתיות בעת משבר ומלחמה

1. לבנות קבוצת השתייכות לכל חבר.ה

2. לברר ולמפות את ההון האנושי המקומי

3. להבטיח קיומם של מנגנונים קהילתיים מקומיים

4. להניע פעולה בצוותים ולשתף חברי צוותים ברמות

הפעולה השונות

5. להפגיש פנים אל פנים במפגשים פיזיים

6. להרחיב השתתפות במסגרות ומנגנונים קהילתיים

7. לייצר קביעות וחזרתיות של פעולות קהילתיות

8. לעודד פעולות משותפות במרחבי חיים שונים

9. לקיים מסורות ומנהגים קהילתיים (חיזוק קיימים או

יצירת חדשים)

10. לתעד, לספר ולזכור כחלק משינוי הזהות הקהילתי

עשרת הדברות לקהילה בחירום

6 ליצור קביעות: לבסס מסגרות פעולה ומפגש קבועים שחוזרים על עצמם. לדוגמא, ישיבות הצוותים כל שבוע/ כל כמה ימים, התכנסות כלל קהילתית בתדירות מותאמת על פי הצורך

7 לעודד פעולות משותפות במרחבי חיים שונים: מגוון פעולות שאינן קשורות רק לחירום אלא גם לאירועים פרטיים או קהילתיים מותאמי זמן ומקום. למשל לחגוג ימי הולדת בבניין משותף

8 לקיים מסורות קהילה: לעצב אירועי קהילה (חידוש מסורות קיימות או יוזמה של חדשות) המאפשרות שיח ומפגש באפשרויות ובמגבלות הקיימות (למשל קבלת שבת)

9 לשתף חברי צוותים ברמות הפעולה השונות: חברי הקהילה שותפים לפעולות ולא רק לקוחות לשירותים הניתנים. מנזקי שירות לשותפי מענים

10 לתעד, לספר, לזכור: לייצר תהליכים קהילתיים הנותנים מקום לסיפורים אישיים, לתיעוד קהילתי של המתרחש בעת חירום, לרבות עיבוד ויצירת מהלכים קהילתיים של הנצחה, זיכרון, ואבל קולקטיבי. אלו מהווים חלק מהשינוי שעובר על הזהות הקהילתית

Copyright © VARDA INSTITUTE, 2023

כל הזכויות שמורות. תוכן זה מוגן על ידי חוקי זכויות יוצרים. שימוש בלתי מורשה או שכפול של חלק כלשהו מתוכן זה ללא אישור מראש ובכתב אסורים בהחלט.

עשרת הדברות לקהילה בחירום

היכולת של הקהילה לממש את חוסנה ולהתמודד עם אתגריה בזמן חירום, קשורה ביכולת שלה לבנות מערכת תמיכה וקשר עם הגורמים בתוך ומחוץ לקהילה. להלן צעדים מעשיים למישוש עקרונות הפעולה:

1 לבנות ערוצי תקשורת וקשר: כל תושב יחוש השתייכות לקבוצה

2 לברר, למפות הון אנושי מקומי: מיפוי המוטיבציות והיכולות של התושבים והחברים וחלוקת תפקידים ותחומי אחריות, לכל אחד יכולת, לכל אחת תפקיד

3 להבטיח קיומם של מנגנונים קהילתיים מקומיים: התושבים בונים ועדות ומקיימים פעילויות הנותנות מענה על פי גיל ועל פי מצב משפחתי או צרכים

4 להפגיש פנים אל פנים: העדפת משימות ופעולות המתקיימות פנים אל פנים במפגשים פיזיים, על פני תקשורת אלקטרונית

5 לחבר אנשים: לקיים התכנסויות להעמקת הכרות. למשל בתים מארחים, משפחות מאמצות אחת את השניה, מפגש סביב סוגי תחביבים וכו'

למדתי שאנשים ישכחו את מה שאמרת,

אנשים ישכחו את מה שעשית,

אך אנשים לעולם לא ישכחו את הדרך שבה גרמת להם להרגיש.

קהלה היא כמו לב
 תמיד פועמת...
 מקום חי ונושם
 עם ארבעה חדרים דינמיים
 חדר פרטי
 חדר לארוח
 מחסן לזכרונות
 בית העם... לכלם.
 הרבה שבילים וחללים למפגשים
 מרחב אינסופי לעשייה משתפת
 נקדה של משמעות
 מסגרת נהדרת לשיחות
 והזדמנויות לתרגל נתינה.

ערנ שפיר

מייחלים לימים שקטים וטובים יותר ביחד נצליח

MAKE TOGETHER MATTER

מרכז ורדה לבינוי קהילה עומד לרשותכם בכל סיוע, ליווי ותמיכה

INFO@VARDACB.ORG